

CODI 21418 LLATÍ VULGAR I TARDÀ

Prof.: Jaume MEDINA CASANOVAS

Contingut

La matèria tindrà com a objectiu principal la consideració d'aquell estat de la llengua llatina que, després d'una evolució experimentada al llarg de molts segles, donà origen a les llengües romàniques. A tal fi, serà tinguda sobretot en compte l'oposició existent entre el llatí literari i el llatí parlat, ja sigui atenent al llatí popular corresponent als períodes preclàssic, clàssic i postclàssic de la literatura llatina, ja sigui posant l'atenció en la llengua col.loquial del Baix Imperi i dels segles posteriors, fins que apareixen els primers testimonis de les llengües romàniques. A fi de situar degudament la qüestió, hom prendrà com a punt de partença la pregunta que al llarg dels segles s'han fet els estudiosos preocupats per l'origen de la llengua. I això portarà a resseguir els passos que dugueren a la conclusió (ja a partir del segle XVII, però especialment durant els segles XVIII i XIX) que les llengües romàniques provenen no pas de la forma literària del llatí, sinó de l'expressió popular. Caldrà, doncs, examinar el concepte de "llatí vulgar" en el marc més ampli de la llengua llatina i veure com la implantació d'aquesta en el procés unificador de la romanització va configurant de primer unes similituds i després unes diferències en totes les zones on aquella havia estat implantada. Paral·lelament a això, caldrà veure quina ha estat l'evolució del llatí literari, al llarg de les seves diverses edats, fins a arribar al llatí tardà i medieval. I també examinar quina ha estat la possible influència del llatí dels cristians damunt d'ell.

El llatí vulgar experimentà, al llarg de la seva dilatada història, un procés evolutiu en tots els seus aspectes: vocalisme, consonantisme, mots, declinació, conjugació, construcció de la frase... Caldrà, doncs, deturar-se a veure'n els fenòmens. Això serà dut a terme, d'una banda, amb una exposició teòrica sobre cada un d'aquests aspectes, i, d'una altra, amb l'examen dels diversos testimonis escrits on han restat

fixats els vulgarismes. Un últim apartat es dedicarà a la presentació dels primers documents on es troben testimoniades les noves llengües nacionals, en una època en què el conreu del llatí dóna encara exemples d'una literatura exquisida.

La part dedicada al llatí tardà tindrà en consideració, d'una banda, el llatí dels cristians, i, d'una altra, la producció literària escrita entre els segles III i VII, és a dir, fins a l'època de la crisi que marca el naixement de les llengües romàniques.

Avaluació

Es farà a partir d'un examen en què hi haurà preguntes sobre els aspectes teòrics de l'assignatura, i en el qual seran posats alguns textos llatins per a traduir i comentar en els seus aspectes històric, lingüístic i literari.

Bibliografia

- Audollent, A., *Defixionum tabellae*, París 1904.
- Battisti, C., *Avviamento allo studio del latino volgare*, Bari 1949.
- Bertschinger, J., *Volkstümliche Elemente in der Sprache des Phaedrus*, Berna 1921.
- Bonfante, G., *Los elementos populares en la lengua de Horacio*, "Emerita", 1936, p. 86-119; 1937, p. 17-88.
- Bourciez, J., *Le "sermo cotidianus" dans les Satires d'Horace*, París 1927.
- Chatelain, E., *Mots du latin vulgaire attribués aux classiques*, "Mélanges A. Thomas", París 1927, p. 99-103.
- Díaz y Díaz, M.C., *Antología del latín vulgar*, Madrid, 1962.
- Grandgent, C.H., *Introducción al latín vulgar*, (traducció castellana de Francesc de B. Moll) Madrid, 1970.
- Herman, J., *Le latin vulgaire*, París, 1970. (Traducció castellana: *El latín vulgar*, Barcelona, 1997).
- Haadsma, R.A. - Nuchelmans, J., *Précis de latin vulgaire*, Groningen, 1963.
- Hofmann, J.B., *El latín familiar* (traducció castellana de Joan Coromines), Madrid, 1958.
- Jeanneret, M., *La langue des tablettes d'exécration latines*, Neuchatel 1918.
- Lebreton, *Études sur la langue et la grammaire de Cicéron*, París, 1901.

- Löfstedt, E., *Il latino tardo*, Brescia, 1980.
- Löfstedt, E., *Spätlateinische und romanische Sprachentwicklung*, "Syntactica", II, p. 373 ss.
- Löfstedt, E., *Philologischer Kommentar zur Peregrinatio Aetheriae*, Uppsala, 1911.
- Marouzeau, J., *Quelques aspects de la formation du latin littéraire*, París, 1949.
- Marx, F. *Die Beziehungen des Altlateins zum Spätlatein*, "Neue Jahrbücher für antike und deutsche Bildung", XXIII, 1909, p. 435 ss.
- Mohrmann, Ch., *Latin vulgaire, Latin des chrétiens, Latin médiéval*, París, 1955.
- Mohrmann, Ch., *Études sur le latin des chrétiens*, Roma, 1961-1979.
- Müller, H.F., *A Chronology of vulgar latin*, "Zeitschrift für romanische Philologie", 1929.
- Müller, H.F. - Taylor, P., *A chrestomathy of Vulgar Latin*, Boston, 1932.
- Niedermann, M. *Über einige Quellen unserer Kenntniss des späteren Vulgärlateinischen*, "Neue Jahrb. f. d. klass. Altertumswissenschaft", XV, 1912, p. 313 ss.
- Rohlfs, G., *Sermo vulgaris latinus*, Halle, 1951.
- Tagliavini, C., *Orígenes de las lenguas neolatinas*, México, 1981.
- Wartburg, W., *La fragmentation linguistique de la Romania*, París, 1967.
- Vääänänen, V., *Introducción al latín vulgar*, Madrid, 1971.